

ACC. NR M. **12535** : 1-3.

Landskap: Småland Upptecknare: Alfr. Jöberg, Lannas
Härad: Västbo Berättare: " " "
Socken: Kulltorp Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1953 Född år 1877 i Kulltorp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kyrkknytdon. s. 1-3.

LUF 88.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 12535:1.

Kyrkkryddor.

FOLKLIVS-
ARKIVET

LUND

Aug. 88

Bruket att ha kvistar, blommor och blad av blommor eller växter förekom här ända till de sista åren av 1880- talet. I enstaka fall har denna sed visserligen förekommit ända till 1905 vid kyrkogång. Det var huvudsakligen kvistar av åbrodd, salvia, lavendel och konvalj samt även lindblommor och blad av hassel. De buros synliga i en vit näsduk. Man bar alltid sin psalmbok i handen och vavligen tillsammans med blommorna i en vit näsduk. Äldre personer med dålig synförmåga hade en större psalmbok vilken bars under armen. Männen hade alltid sina psalmböcker i fickan, men det var endast kvinnorna som bar med sig växter och blommor med sig till kyrkan. Denna sed att ha växter och blommor sig till kyrkan förekom nästan året runt. Särskilt vid de större helgdagarna samt vid kyrktagning, barndop, vigsel, konfirmation och begravning. Under sommartiden var det nästan obligatoriskt att kvinnorna skulle ha blomsterkvastor med sig. Dessa voro gjorda av ringblommor, valmo, blåklint, konvaljer och tusenskönor. De sammanfogades nästan konstmäsigt och voro ombundna med med band i röda eller blåa färger. Dessa blomkvastor kallades bara blomsterkvastor. Det var dock blott vid särskilda tillfällen såsom vid böndagar eller något tillfälle vid vilket något minne man ville komma ihåg. Det var förstås kanske endast de personer som man kallade "läsare" vilka voro flitigast att bära med sig dylika blomkvastor. Blomkastorna voro nästan alltid lika. Vid barndop hade alltid anhöriga en blombukett med till kyrkan, likaså vid kyrktagning. Vid konfirmation skulle flickorna ha en myrtenkvist på bröstet. Vid begravning hade kvinnorna stora blomsterkvastor som sedan kastades i graven. Det är icke med någon visshet känt hur denna sed att bära med sig blomsterkvastor uppkommit eller varför det blivit sed. Denna sedvanja är nog något som gått i arv från fäderna, som man fortsatt utan att reflekter eller söka efter någon orsak varför.

ACC. N:R M. 12535: 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8

Man brukade ända in på 1890- talet ha med sig luktvattens-
flaskor vid kyrkobesök. Luktdosorna hade långt förut kommit ur
bruk. Flaskorna voro av färgat glas och ganska vackra, med i
glaset prässade blommor och räfflor eller andra figurer såsom
bilder av kvinnor. Man skaffade sig dessa vid besök vid markna-
derna i Värnamo eller Gislaved. De voro fyllda med någon billig
parfym eller eau de cologne. Man förvarade dem i en ficka i
insidan av kjolen, så det var ibland en smula svårt att komma
åt flaskan. Denna ficka kallades "pluska" och där hade man
mycket annat som kunde vara nyttigt ibland, ty det var endast
kvinnorna som brukade medföra dylika flaskor. Små dosor av
mässing hade ännu vid denna tid en del äldre kvinnor med sig vid
besök i kyrkan. Dessa dosor voro fyllda med ett slag snus som
man kallade "luktsnus," och var blandt med endel kryddor såsom
nejlikor samt mentol. Kände man sig litet duven eller sömnig
under en lång predikan tog man fram sin dosa öppnade locket
och stack näsan i dosan, nyste ett slag och kände sig pigg igen.

Upptecknaren härav minnes då han som barn var med mor vid kyr-
kan, hur dosorna cirkulerade i ~~stolen~~ stolen under predikan
och hur det nystes en stund därefter. Gubbarna hade dosor av
tenn eller björknäver, men socknans stobönder och herrekarlar
ståtade med dylika av silver vilka ~~så snart~~ så snart man kom-
mit i stolen lades upp på bokbrädet. Dessa dosor, både de av
silver, tenn eller björknäver, så voro de fyllda av samma mate-
ria stark och praktigt Göteborgssnus av Lindström och Brättberg
tillverkning. De voro lika för unga och gamla. Och man lånade
gärna dem till grannar och vänner i kyrkbänken. Detta skedde
vanligen under pausen efter första psalmen sjungits. men det
hände ofta att detta upprepades även under predikan om denna
råkade att bli lång. Seden var tämligen likartad vid nästan
alla tillfällen.

Det var nära på regel att kvinnfolken skulle ha karameller
och vid vissa tillfällen även bakverk med sig till kyrkan.

ACC. N:R M. 12535:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

Karamellerna voro vanliga "polkagrisar" eller "kungens av Danmarks bröst-karameller." Men i brist på dessa tog man små sockerbitar på vilka man slagit "Hoffmans och hjärtstyrkande" droppar, vilka ansågs vara så bra mot allt slags illamående. De bakverk som förekommo voro sockerkringlor, bakelser och vita pepparkakor. På höstsidan tog man gärna med sig äpplen, päron och plummon. Denna sed fortgick ända till 1890. Karamellerna hade man i en vit linnenäsduk, vilken vikits samman i form av en liten säck eller ficka. Men frukten hade man antingen i en papperspåse eller i en på den tiden mycket vanlig och modern liten kandväska av papp och överklädd med svart vaxduk och försedd med ett handtag av flätat läder samt bars i handen. Denna sed förekom nästan varje söndag, men i regel var bara vid större högtider eller andra högtidligare tillfällen såsom vid bröllopp, barn dop kyrktagning som man bjöd omkring i stolarna. Det var kvinnorna som medförde karameller och frukt. Männen hade sitt snus med sig och bjöd på. Då det var en stolrad i kyrkan för varje gård var det kamraterna i stolen som man bjöd. Man var inte snål med sitt snus så dosorna vandrade man emellan så gott som under hela gudstjänsten. Det piggade upp om man råkade slöa till. Det hörde till sällsyntheterna här att prästerskapet uttalade något ogillande om denna sed. Det kunde visserligen hända att prästen vid husförhören, kunde uttrycka sitt ogillande och stämpla seden som snuskig, men detta upptogs endast som en stilla förmaning och var utan all verkan. Kanske berodde detta på att de flesta präster själva offrade åt oseden antingen som snusare eller rökare.

Denna sed eller osed att männen skulle medföra och bjuda på ~~snus~~ snus bland bankkamraterna vi kyrkogång fortgår delvis ännu fast detta förekommer endast bland de äldre. Bruket har börjat anses vara snuskigt och ohygieniskt.